

de, har kunnet dirigeres på en sådan måde, at det har styrket og cementeret de herskendes magtposition. U-landshjælpen har således bidraget til at holde regimer ved magten, som snarere burde styrkes, hvis der skulle skabes en udvikling til gavn for de mange.

Samtidig er u-landshjælpen givet på en sådan måde, at det har støttet kommercielle interesser i giverlandene. Dels er private selskaber i de pågældende lande i vid udstrækning udset til at foretage de leverancer, som bistanden har været øremærket til. Men hertil kommer, at en del af bistanden er udformet sådan, at den mere eller mindre direkte støtter udenlandske private investeringer i u-landene enten ved at skabe den infrastruktur, der er en nødvendig forudsætning for kommerciel virksomhed, eller ved mere direkte at støtte private investeringer i form af finansieringsarrangementer og deltagelse i »joint ventures«. Og der er absolut ingen garanti for, at sådanne udenlandske private investeringer gavner den brede befolkning i u-landene.

Endelig har u-landshjælpen haft den vigtige virkning, at u-landene er blevet mere og mere afhængige af de vestlige lande, afhængige af eksperter, af teknologi, af kapital. U-landenes gæld vokser og vokser. Mange u-lande må låne mere og mere blot for at holde de projekter i gang, som er blevet startet med tidligere års bistand. Nogle u-lande må nu betale mere af på tidligere lån, end de modtager i ny bistand (gaver eller lån). Det virker som skruen uden ende.

Anskuet som et hele kan den vestlige verdens u-landshjælp ses som et bidrag til opretholdelse af den bestående verdensorden med alle dens indbyggede skævheder. Bistanden tjener tre hovedformål i den forbindelse: den sikrer et internationalt økonomisk system baseret på privat foretagsomhed og kommercielle interesser. Den modvirker bestræbelser i u-landene på mere radikale ændringer i form af socialistiske samfundsomvæltninger. Og den fastholder u-landene i en afhængighed, der vokser år for år.

Den danske u-landshjælp er afgjort bedre end gennemsnittet af den vestlige bistand. Mens f.eks. USA giver hovedparten af sin bistand til reaktionære regimer som de latinamerikanske militærdiktaturer, giver Danmark også en del til u-lande med mere progressivt styre. Men af de fire danske hovedmodtagerlande (Bangladesh, Indien, Kenya, Tanzania) kan kun ét (Tanzania) med nogen ret karakteriseres som progressivt. Siden midten af 1970'erne er den danske bistand gradvis blevet om-

lagt, så den i højere grad sigter efter at gavne de fattige befolkningsgrupper. Men i hvor høj grad det faktisk lykkes, er i hvert fald et åbent spørgsmål. Sammenlignet med de fleste andre vestlige lande giver Danmark en væsentlig større del af bistanden multilateralt – altså uden samme mulighed for at tilgodese danske økonomiske og politiske interesser direkte som i forbindelse med den bilaterale bistand. Men siden 1979 har det danske bidrag til FNs udviklingsprogram, UNDP, været fastfrosset, mens bistanden gennem EF er vokset år for år. Og EF-bistanden er både dyr og dårlig og forbundet med bestræbelser på at fastholde især tidligere engelske og franske kolonier i et nykolonialt mønster.

Danske erhvervsinteresser bliver solidt varetaget i forbindelse med u-landshjælpen. Erhvervslivet har repræsentanter direkte i u-landsstyrelsen, der forestår den løbende administration. Danske statslån er som hovedregel bundet til indkøb af varer og tjenester i Danmark. Under lov om internationalt udviklings samarbejde hører særlige paragraffer, der giver erhvervslivet gunstige eksportkreditgarantier og investeringsgarantier. Og Industrialiseringsfonden for Udviklingslandene deltager sammen med private firmaer i kommercielle fremstød i u-landene. Hertil kommer dansk landbrugs leverancer til EFs fødevarerbistand og til verdensfødevarerprogrammet og meget mere. Danida har selv opgjort, at ca. 50 pct. af u-landshjælpen vender tilbage som ordrer til dansk erhvervsliv.

Nogle af de største fiaskoer i forbindelse med dansk u-landshjælp har hængt sammen med erhvervsinteressernes alt for stærke indflydelse på projekternes udformning. Det gælder de kvæggårde, der skulle fungere som fremstød for dansk landbrug. Det gælder den Atlasfabrik, der fik lov at ruste op i Sudans ørken. Og det gælder den cementfabrik, der er helt fejlplaceret i Tanzania.

Alligevel er den borgerlige regerings og udenrigsminister Uffe Ellemann-Jensens eneste bud på en ændring af den danske u-landshjælp, at danske erhvervsinteresser skal spille en endnu større rolle. I regeringens »program til investeringsfremme« hedder det, at det skal overvejes »at forskyde en del af bistanden fra multilateral til bilateral hjælp«. Endvidere: »En forhøjelse af den gældende indtægtsgrænse for lande, der kan komme i betragtning som modtagere af dansk bistand, vil ligeledes medføre en større afledt eksport for dansk erhvervsliv«. I stedet for at yde lånene til de fattige u-lande overvejes det altså at udvide modtagerkredsen også til bedrestillede u-lande alene for at imødekomme danske erhvervsinteresser.